



KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

V Bruselu dne 21.9.2005
KOM(2005) 446 v konečném znění

SDĚLENÍ KOMISE RADĚ A EVROPSKÉMU PARLAMENTU

Tematická strategie o znečišťování ovzduší

{SEC(2005) 1132}

{SEC(2005) 1133}

SDĚLENÍ KOMISE RADĚ A EVROPSKÉMU PARLAMENTU

Tematická strategie o znečišťování ovzduší

(Text s významem pro EHP)

1. Úvod

Znečištění ovzduší poškozuje lidské zdraví i životní prostředí. O potřebě vytvořit čistější ovzduší se hovoří již několik desítek let v rámci opatření přijatých na úrovni vnitrostátní i na úrovni EU a rovněž v rámci aktivní účasti v mezinárodních úmluvách¹. Na stanovení minimálních norem kvality vnějšího ovzduší a na řešení problémů kyselého deště a přízemního ozonu se zaměřila akce EU. Byly omezeny znečišťující emise z velkých spalovacích zařízení a mobilních zdrojů; byla zlepšena jakost pohonných hmot a do odvětví dopravy a energetiky byly začleněny požadavky na ochranu životního prostředí.

Přes tato výrazná zlepšení vážné vlivy znečištění ovzduší přetrvávají. V souvislosti s těmito skutečnostmi vyzval šestý akční program Společenství pro životní prostředí (**6. EAP**) k vytvoření tematické strategie o znečišťování ovzduší s cílem dosáhnout „úrovně jakosti vzduchu, která nepředstavuje rizika pro lidské zdraví a pro životní prostředí, ani na ně nemá výrazně negativní dopad“². V návaznosti na své sdělení týkající se programu Čisté ovzduší pro Evropu (**CAFE**)³ Komise přezkoumala, zda stávající právní předpisy dostačují k tomu, aby cílů 6. EAP bylo dosaženo do roku 2020. Tato analýza zvážila budoucí emise a vlivy na zdraví a životní prostředí a využila nejlepší dostupné vědecké a zdravotnické informace. Ukázalo se, že i po účinném provedení stávajících právních předpisů budou nadále přetrvávat významné negativní vlivy.

Tematická strategie o znečišťování ovzduší (dále jen „**strategie**“) proto stanoví dočasné cíle v oblasti znečišťování ovzduší v Evropské unii a navrhuje vhodná opatření k jejich dosažení. Doporučuje, aby byly stávající právní předpisy modernizovány, více se soustředily na nejnebezpečnější znečišťující látky a aby se environmentální zájmy více začlenily do ostatních politik a programů.

2. POSOUZENÍ STÁVAJÍCÍ SITUACE

Znečištění ovzduší je jak místní, tak přeshraniční problém způsobený emisemi některých znečišťujících látek, které jednotlivě, nebo prostřednictvím chemické reakce vedou k negativním vlivům na životní prostředí a zdraví.

¹ Např. Úmluva o znečišťování ovzduší přecházejícím hranice států (**CLRTAP**).

² Rozhodnutí 1600/2002/ES (Úř. věst. L 242, 10.9.2002, s.1).

³ KOM(2001) 245.

Znečišťující látky, které působí z hlediska zdraví největší obavy, jsou přízemní ozon a částice („jemný prach“). Expozice může vést k celé škále vlivů na zdraví od menších vlivů na dýchací ústrojí po předčasnou úmrtnost (viz přílohu 2). Ozon není uvolňován přímo, nýbrž se vytváří reakcí těkavých organických sloučenin (VOC) a oxidů dusíku (NO_x) za přítomnosti slunečního světla. Částice mohou být do ovzduší uvolňovány přímo (tzv. primární částice) nebo se z plynů jako např. oxidu siřičitého (SO₂), oxidů dusíku (NO_x) a amoniaku (NH₃) mohou v atmosféře vytvářet sekundární částice.

Ekosystémy jsou rovněž poškozovány 1) depozicí kyselých látek – oxidy dusíku, oxidu siřičitého a amoniaku – což vede k úbytku rostlin a živočichů; 2) nadbytkem nutričního dusíku v podobě amoniaku a oxidů dusíku, které mohou narušit rostlinná společenství a prosáknout do sladkých vod, což má v obou případech za následek ztrátu biologické rozmanitosti (tzv. „eutrofizace“); a 3) přízemním ozonem, v jehož důsledku dojde k fyzickému poškození a omezení růstu zemědělských plodin, lesů a rostlin. Znečištěné ovzduší způsobuje škody na materiálech, jež vedou k chátrání budov a památek.

Výrazný pokrok byl zaznamenán ve snižování hlavních znečišťujících látek v ovzduší. Obrázek 1 ukazuje, jak se díky současným politikám snížily od roku 1990 emise oxidů dusíku, oxidu siřičitého, těkavých organických sloučenin a amoniaku.

Tato snížení mají pozitivní vliv, ačkoli dvě třetiny sledovaných jezer a toků ve Skandinávii jsou stále ohroženy depozicí kyselých látek a zhruba 55 % všech ekosystémů v EU je postiženo eutrofizací. Pokud nebude přijato další opatření, problémy životního prostředí a zdraví budou přetrvávat i po roce 2020, a to i při plném provádění stávajících právních předpisů. Ačkoli ve srovnání s výchozí situací v roce 2000 se počítá se snížením o zhruba 44 % v oblasti ekosystémů s nadbytečnou depozicí kyselých látek, současné údaje předpokládají, že snížení v oblastech postižených eutrofizací bude jen 14 %, protože omezení emisí amoniaku se očekává pouze mírné. Projekce však v důsledku reformy Společné zemědělské politiky⁴ a dalších současných opatření nemohly zahrnout případná snížení emisí amoniaku. Plocha lesů postižených nadměrnou úrovní ozonu se sníží o 14 %.

Pokud jde o vlivy na zdraví, zkracuje se v současné době v EU v důsledku PM_{2,5} v ovzduší statistický předpoklad délky o života o 8 měsíců, což odpovídá ztrátě 3,6 milionu let života ročně. Obrázek 2 ukazuje, že účinným prováděním stávajících právních předpisů dojde jen ke snížení na zhruba 5,5 měsíce (což odpovídá ztrátě 2,5 milionu let života nebo 272 000 případů předčasného úmrtí). Odhaduje se, že v roce 2020 ozon uspíší úmrtí zhruba ve 21 000 případech. To má vážné důsledky pro kvalitu života. Zvláště citlivé jsou děti, starší občané i občané s astmatem a kardiovaskulárními chorobami. V přepočtu na peníze se v roce 2020 pouze škoda na lidském zdraví odhaduje na 189 - 609 miliard EUR za rok. Vzhledem k těmto nákladům není možné nepřijmout další opatření.

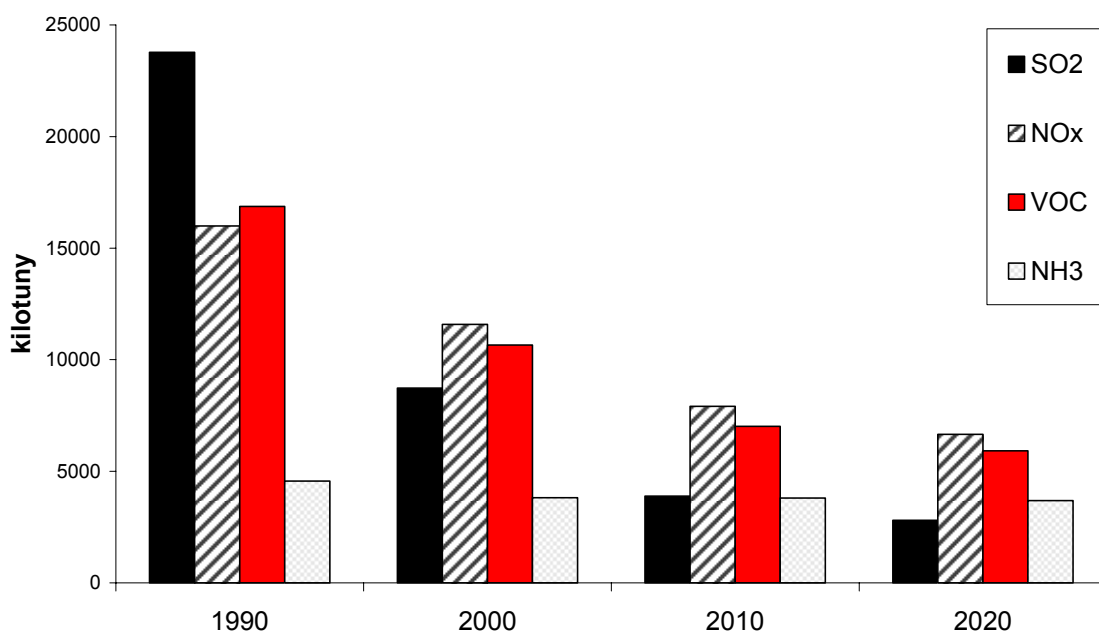
4

Velice předběžně odhadnutý účinek reformy SZP z roku 2003, pouze v důsledku očekávaných omezení počtu zvířat, je asi 5-6% snížení emisí amoniaku ve srovnání s údaji z roku 2000. Odhad nezvažuje pozitivní vliv očekávaného omezeného používání minerálních dusíkových hnojiv.

3. CÍLE „STRATEGIE“

Dosažením cílů 6. EAP, tj. „úrovně jakosti vzduchu, která nepředstavuje rizika pro lidské zdraví a pro životní prostředí, ani na ně nemá výrazně negativní dopad“, se rozumí nepřekračovat v přirozeném prostředí kritické zátěže a úrovně. Pro lidské zdraví je situace složitější, protože není známa bezpečná úroveň expozice některým znečišťujícími látkám, jako např. částicím a přízemnímu ozonu. Existují však významné zdravotní důkazy, že měření uskutečněná s cílem snížení těchto znečišťujících látek budou pro obyvatelstvo EU přínosná.

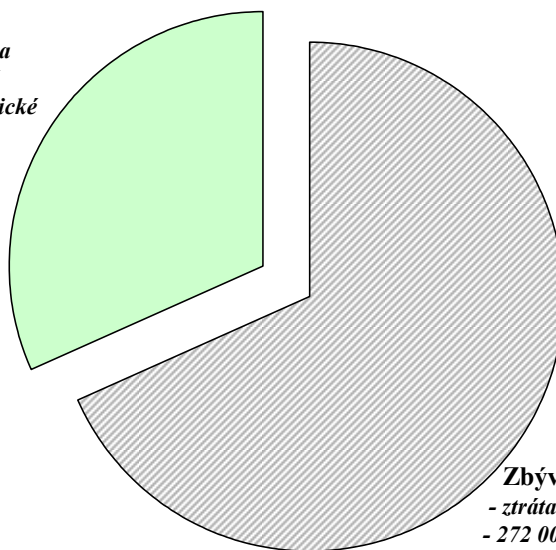
Obrázek 1. Pozemní emise znečišťujících látek NECD v EU 25



Obrázek 2. Účinky částic na úmrtnost v letech 2000 & 2020 (současné politiky)

Zlepšení do roku 2020:

- ztráta 1,1 milionu let života
- 76 000 předčasných úmrtí
- 2,5 měsíce zkrácení statistické délky života



Zbývající problémy v roce 2020:

- ztráta 2,5 milionu let života
- 272 000 předčasná úmrtí
- 5,5 měsíce zkrácení statistické délky života

V rámci posuzování vlivů⁵ byly analyzovány různé scénáře plnění strategických cílů, od nepřijetí žádného opatření po uplatnění všech technicky možných opatření. I kdyby byly uplatněna všechna technická opatření bez ohledu na náklady, ke splnění ambiciózních cílů 6. EAP by to nestačilo. Proto musí být na úrovni ochrany zdraví a životního prostředí zvolena taková politika, již je možné dosáhnout do roku 2020, a to s ohledem na související výhody a náklady. Byla uskutečněna rozsáhlá analýza ke stanovení nákladů a výhod různých úrovní dosažitelnosti, jejíž cílem byla snaha najít nejrentabilnější úroveň konzistentní s lisabonskou strategií Společenství a strategií udržitelného rozvoje. Analýza a různé scénáře jsou podrobně popsány v posouzení vlivů, které je přiloženo k tomuto sdělení.

Zvolená strategie stanoví zdravotní a environmentální cíle (příloha 3) a cíle snížení emisí pro hlavní znečišťující látky. Tyto cíle budou plněny ve fázích. Stanovením cílů, kterých je třeba dosáhnout do roku 2020, budou občané EU chráněni před expozicí částicím a ozonu v ovzduší a evropské ekosystémy budou lépe chráněny před kyselým deštěm, nadměrným nutričním dusíkem a ozonem. To na základě technické proveditelnosti předpokládá, že do roku 2020 se koncentrace PM_{2,5} sníží o 75 % a přízemní ozon o 60 %. Kromě toho se na základě technických možností sníží ohrožení přirozeného životního prostředí v důsledku acidifikace a eutrofizace o 55 %.

K dosažení těchto cílů bude ve srovnání s rokem 2000 třeba snížit emise SO₂ o 82 %, emise NO_x o 60 %, VOC o 51 %, amoniak o 27 % a primární částice PM_{2,5} o 59 %. Velké části těchto snížení emisí bude dosaženo opatřeními, jež jsou již přijata a prováděna členskými státy. Odhaduje se, že uvedená omezení by mohla ochránit zhruba 1,71 milionu let života před expozicí částicím a omezit akutní úmrtnost v důsledku expozice ozonu o 2 200 případů ve srovnání s rokem 2000. Rovněž

⁵

SEK(2005) 1133.

významně sníží environmentální škody na lesích, jezerech a tocích a biologické rozmanitosti způsobené kyselým deštěm a ochrání evropské ekosystémy před atmosférickými vlivy nutričního dusíku.

Část strategie bude provedena prostřednictvím revize stávajících právních předpisů v oblasti kvality vnějšího ovzduší a sestává ze dvou prvků:

- (a) zefektivnění stávajících ustanovení a sloučení pěti právních nástrojů do jediné směrnice;
- (b) zavedení nových norem jakosti ovzduší pro jemné částice (PM_{2,5}) v ovzduší.

Bude zrevidována i směrnice o národních emisních stropích (*NECD*)⁶, aby se zajistilo snížení emisí dusíku, oxidu siřičitého, těkavých organických sloučenin, amoniaku a primárních částic v souladu s dočasnými cíli navrženými pro rok 2020.

Odhaduje se, že úroveň dosažitelnosti zvolená pro tuto strategii bude mít přínos pro zdraví vyčíslitelný minimálně 42 miliardami EUR ročně. Mezi tyto přínosy patří méně předčasných úmrtí, méně nemocí, méně hospitalizací, větší pracovní výkonnost atd. Ačkoli jednotný způsob vyčíslení škod na ekosystémech neexistuje, environmentální přínosy snížení znečištění ovzduší budou rovněž značné ve smyslu omezení rizik a omezení oblastí ekosystémů, které mohou být poškozeny acidifikací, eutrofizací a ozonem. Ekosystémy poškozené v minulosti se rovněž rychleji obnoví. Kromě toho se sníží i škody na budovách a památkách. Podobně budou o 0,3 miliardy EUR nižší škody na zemědělských plodinách.

Dosažení těchto cílů by mělo stát přibližně 7,1 miliard EUR ročně (což představuje zhruba 0,05% HDP EU v počtu 25 členů v roce in 2020). Neočekává se změna čisté výše zaměstnanosti. Výrobní ztráty v důsledku špatného zdraví se sníží a největší výhody zřejmě získají nižší příjmové skupiny, které jsou zpravidla vystaveny nejvyšším úrovním znečištění ovzduší.

Environmentální normy mohou urychlit obchodní růst a inovace. EU může získat výhody na poli hospodářské soutěže a využít je, pokud se zaměří na výzkum a vývoj technologií šetrných ke zdrojům a méně znečišťujících technologií, které budou ostatní země budou muset časem přijmout. Rozvinuté země jako USA a Japonsko již podobné politiky proti znečišťování ovzduší uplatňují (např. nové mezistátní pravidla čistého ovzduší, Clean Air Interstate Rule, v USA). Je rovněž zřejmé, že rozvojové země jako Čína a Korea se o znečišťování ovzduší stále více zajímají, podnikají pozitivní kroky ke snižování emisí a hledají politiky a technickou inspiraci v Evropě.

4. OPATŘENÍ A PROSTŘEDKY

Za účelem dosažení strategických cílů budou zjednodušeny stávající právní předpisy o znečišťování ovzduší a případně zrevidovány další právní předpisy. Budou přijaty další iniciativy ohledně nových vozidel a po pečlivém posouzení vlivů mohou být navržena nová opatření pro emise z malých spalovacích zařízení, lodí a letadel.

⁶ Směrnice 2001/81/ES, Úř. věst L 309, 27.11.2001, s. 22.

Součástí navrhovaných politik budou strukturální fondy Společenství, mezinárodní spolupráce, zdokonalené provádění výběru vhodných nástrojů.

4.1. Zlepšení právních předpisů v oblasti životního prostředí

Tato strategie předpokládá, že stávající právní předpisy jsou prováděny účinně. Za tímto účelem a s ohledem na „zlepšování právní úpravy“ navrhuje Komise zefektivnit stávající právní předpisy o kvalitě ovzduší a zmenšit tak administrativní břemeno a umožnit členským státům překonat obtíže spojené s plněním stávajících pravidel. Komise bude rovněž pracovat na zlepšování důslednosti posuzování kvality ovzduší, bude rozšiřovat nejlepší postupy a stavět na konstruktivním dialogu s členskými státy.

4.1.1. Zjednodušení právních předpisů o kvalitě ovzduší

Legislativní návrh připojený k této strategii spojuje rámcovou směrnici⁷, první⁸, druhou⁹ a třetí¹⁰ dceřinou směrnici a rozhodnutí o výměně informací¹¹. Nedávno přijatá čtvrtá dceřiná směrnice¹² bude připojena později prostřednictvím zjednodušeného „kodifikačního“ procesu. Návrh ujasňuje a zjednodušuje, ruší nadbytečná ustanovení, modernizuje požadavky na podávání zpráv a zavádí nová ustanovení týkající se jemných částic.

Posílení provádění

V působnosti rámcové směrnice a dceřiných směrnic se mezní hodnoty kvality ovzduší budou uplatňovat na celém území členských států. Zkušenosti ukázaly, že existují oblasti postižené akutními a výjimečnými problémy. Jako součást nového návrhu a pokud členské státy budou moci prokázat, že k provádění právních předpisů přijaly veškerá přiměřená opatření, budou moci podle návrhu požádat o prodloužení lhůty k dosažení souladu s právními předpisy v postižených zónách, budou-li splněna přísná kritéria a zavedeny plány, které k dosažení shody směřují.

Modernizace monitorování a způsobu podávání zpráv

Členské státy monitorují kvalitu ovzduší zhruba na 3 000 místech a pravidelně o tom informují veřejnost a Komisi. Komise ve spolupráci s Evropskou agenturou pro životní prostředí navrhuje přejít k systému elektronického podávání zpráv, které je založeno na společném informačním systému používajícím rámec pro předkládání prostorových údajů INSPIRE¹³. Tento přístup sníží byrokratickou zátěž, omezí zprávy o dosažení shody, zefektivní tok informací alepší přístup veřejnosti k informacím.

⁷ Směrnice 96/62/ES, Úř. věst L 296, 21.11.1996, s. 55.

⁸ Směrnice 1999/30/ES, Úř. věst L 163, 29.6.1999, s. 41.

⁹ Směrnice 2000/69/ES, Úř. věst L 313, 13.12.2000, s. 12.

¹⁰ Směrnice 2002/3/ES, Úř. věst L 67, 9.3.2002, s. 14.

¹¹ Rozhodnutí 97/101/ES, Úř. věst. L 35, 5.2.1997, s. 14.

¹² Směrnice 2004/107/ES, Úř. věst L 23, 26.1.2005, s. 3.

¹³ KOM(2004) 516, 23.7.2004.

Řízení expozice obyvatel jemným částicím PM_{2,5} ve vnějším ovzduší

Je prokázáno, že jemné částice (PM_{2,5}) jsou nebezpečnější než částice větší, ačkoli hrubá frakce (částice o poloměru 2,5 až 10 µm) nelze zanedbat. Proto je kromě stávajících kontrol PM₁₀ potřeba omezit příliš vysoká rizika expozice jemným částicím PM_{2,5} a snížit celkovou expozici obyvatel. Je navržen strop ve výši 25 µg/m³, který pravděpodobně nepřinese další zatížení, s výjimkou nejvíce znečištěných oblastí EU. Zvolený úroveň stropu bere v úvahu nejistoty přirozeně se vyskytující v našich současných vědomostech o rizicích spojených s částicemi PM_{2,5}. Je rovněž navrženo, aby členské státy uskutečnily souhrnnější monitorování vnějších úrovní PM_{2,5} v městských oblastech coby první krok ke snižování průměrných městských koncentrací na jejich území. Je navržen jednotný dočasný cíl snížení o 20 %, jehož mají členské státy dosáhnout mezi lety 2010 a 2020. Předpokládá se, že tento cíl bude přezkoumán, až bude k dispozici více informací o monitorování kvality ovzduší. Tento přezkum se zaměří zejména na otázky zavedení odlišených cílů pro jednotlivé členské státy v souladu s převažujícím klimatem znečištění ovzduší na jejich území a zváží, že zda by tyto cíle měly být právně závazné.

4.1.2. Revize směrnice NECD

V roce 2006 přezkoumá Komise směrnici o národních emisních stropích a navrhne revidované emisní stropy, které budou založené na scénáři stanoveném touto strategií. Návrh bude muset být podroben detailnímu posouzení vlivů a bude respektovat potřebu integrovaného přístupu k nakládání s dusíkem (viz oddíl 4.2.3). Rovněž zváží zjednodušená prováděcí ustanovení a ustanovení o podávání zpráv a cíle pro primární částice. Pro spalovací zařízení větší než 50 MW_{th} se neplánuje další změna, jež by přesahovala působnost směrnic o velkých spalovacích zařízeních¹⁴ a integrované prevenci a omezování znečištění (IPPC)¹⁵. Budou však přezkoumány možnosti zefektivnění stávajících právních předpisů týkajících se průmyslových emisí.

4.1.3. Soudržnost s ostatními politikami životního prostředí

Strategie je konzistentní s politikami změny klimatu a pomůže splnit závazky týkající se zastavení ztráty biologické rozmanitosti a podpoří její dlouhodobou obnovu. Opatření nastíněná v této strategii rovněž zajistí pokrok v dosahování cílů strategie Společenství týkající se rtuti¹⁶ prostřednictvím omezování emisí rtuti ze spalování, v dosahování cílů rámcové směrnice o vodě a připravované tematické strategie o mořském prostředí.

Do hodnocení politik v oblasti znečišťování ovzduší se promítne monitorování půdy, jakosti vody a biologické rozmanitosti, protože všechny tyto oblasti jsou zasaženy acidifikací a nutričním dusíkem. Monitorování kvality ovzduší a podávání zpráv analogicky podpoří akční plán v oblasti zdraví a životního prostředí.

¹⁴ Směrnice 2001/80/ES, Úř. věst L 309, 27.11.2001, s. 1. Bylo provedeno přezkoumání podle čl. 4 odst. 7 uvedené směrnice. Viz http://europa.eu.int/comm/environment/air/future_stationary.htm.

¹⁵ Směrnice 96/61/ES, Úř. věst L 257, 10.10.1996, s. 26.

¹⁶ KOM(2005) 20.

4.2. Začlenění otázek kvality ovzduší do dalších politik

Splnění cílů, které tato strategie stanoví, bude vyžadovat úsilí a závazky ze strany dalších odvětví.

4.2.1. Energetika

Účinnější využívání energie a lepší využívání přírodních zdrojů může pomoci omezit škodlivé emise. EU si sama stanovila orientační cíl vyrobit do roku 2010 12 % energie a 21 % elektřiny z obnovitelných zdrojů energie. Přijala rovněž minimální cíle pro podíl biopaliv a navrhla bezpečnostní opatření v oblasti jaderné energie. Uskutečnilo se několik opatření na omezení poptávky po energii, včetně uvádění spotřeby energie na energetických štítcích, energetické náročnosti budov, směrnice o kombinované výrobě energie a směrnice související s ekologicky orientovanými konstrukčními požadavky na výrobky využívající energii. Také Zelená kniha o energetické účinnosti hledá způsoby, jak v této oblasti pokročit¹⁷.

4.2.1.1. Menší spalovací zařízení

Tento stále významnější zdroj emisí není na úrovni Společenství regulován. Komise přezkoumá, zda by směrnice o IPPC měla být rozšířena i na zdroje pod 50 MW_{th}. Rovněž pro domácí spalovací zařízení a palivo do nich budou vytvořeny harmonizované technické normy. Do rozšířené směrnice o energetické účinnosti¹⁸ by případně mohly být začleněny menší i residenční a obchodní budovy.

4.2.1.2. Emise VOC v čerpacích stanicích

Vzhledem k úloze těkavých organických sloučenin při vzniku přízemního ozonu Komise dále přezkoumá možnost snížit emise VOC v čerpacích stanicích.

4.2.2. Doprava

V souladu se závazky uvedenými v Bílé knize o společné dopravní politice¹⁹ bude Komise nadále podporovat přesun k méně znečišťujícím způsobům dopravy, alternativním palivům, snížení přetíženosti a internalizaci vnějších faktorů do nákladů na dopravu. Pokud jde o poplatky za infrastrukturu, předložila již Komise návrhy týkající se poplatků za používání silniční infrastruktury pro těžká vozidla (Eurovignette) a brzy bude přezkoumán společný rámec pro všechny druhy dopravy. Další možná opatření jsou uvedena níže a po revizi Bílé knihy v roce 2005 je lze doplnit o další opatření.

4.2.2.1. Pozemní doprava

Uskutečnila se řada iniciativ s cílem oživit a integrovat evropský železniční systém. Toto úsilí podporují hlavní směry pro transevropské dopravní sítě přijaté v roce 2004, v rámci nichž budou upřednostněny způsoby dopravy šetrné k životnímu prostředí, včetně železnic. Kromě toho bude prostřednictvím programu „Marko

¹⁷ KOM(2005) 265.

¹⁸ Směrnice 2002/91/ES, Úř. věst L 1, 4.1.2003, s. 65.

¹⁹ KOM(2001) 370, 12.9.2001.

Polo“ podporována intermodální nákladní doprava a účinnost dopravy se zvýší i pomocí evropského programu družicové navigace GALILEO.

V roce 2005 bude přijat návrh na snížení emisí z nových osobních a nákladních vozidel (EURO V). Komise rovněž předloží návrhy na další zpřísnění postupu vůči emisím z těžkých nákladních vozidel. V dlouhodobém horizontu Komise také prozkoumá možnost zlepšit proces schvalování typu, aby emise z testovacího cyklu lépe odrážely skutečné jízdní podmínky.

Komise rovněž zváží další opatření, jak např.:

- praktické pokyny pro odlišené zpoplatňování na základě míry znečišťování ovzduší a vlivů na environmentálně citlivé oblasti;
- povinnosti a doporučení veřejných orgánů provádět minimální roční kvóty zadávání veřejných zakázek na nová, ekologičtější a energeticky úspornější vozidla;
- zřízení společného rámce pro vyznačení nízkoemisních zón;

Starší silniční vozidla způsobují nevyvážené úrovně znečištění. Členské státy by proto při přípravě plánů na splnění cílů kvality ovzduší měly zvážit i zavedení cíleného zpětného vybavování vozidel a systémy šrotování.

V rámci strategie o městském prostředí zkoumá Komise, jak nejlépe pomoci členským státům a místním orgánům vytvořit a provádět plány udržitelné městské dopravy, které spojují zlepšení veřejné hromadné dopravy s řízením požadavků dopravy, aby se zajistil spravedlivý příspěvek dopravních činností k dosahování cílů v oblasti kvality ovzduší, hluku a změny klimatu.

4.2.2.2. Letectví

V nadcházejícím sdělení o využívání ekonomických nástrojů k omezování vlivu letadel na změnu klimatu se prodiskutují opatření s možnou součinností mezi změnou klimatu a kvalitou ovzduší.

4.2.2.3. Lodní průmysl

Znečišťující emise SO₂ a NO_x z lodí do ovzduší vyvolávají vážné obavy, protože se předpokládá, že do roku 2020 přesáhnou úroveň emisí z pozemních zdrojů v EU. Jsou regulovány přílohou VI Úmluvy o znečišťování moří Mezinárodní námořní organizace (IMO) a státy, které dosud přílohu VI neratifikovaly, to učiní co nejdříve.

Komise vyvinula strategii EU o emisích z lodí a bylo dosaženo shody v otázce směrnice o obsahu síry v lodních palivech²⁰. Je toho však třeba udělat více a Komise má v úmyslu:

- předložit Radě doporučení týkající se rozhodnutí, kterým by se Komise zmocnila k jednání v rámci IMO s cílem posílit současné normy na emise do ovzduší;

²⁰

KOM(2002) 595.

Komise má v úmyslu zvážit návrh přísnějších norem pro NO_x do konce roku 2006, pokud do uvedeného data nepředloží návrhy na přísnější normy Mezinárodní námořní organizace;

- podporovat pobřežní elektrickou energii pro lodí v přístavech (nejlépe z obnovitelných zdrojů energie) prostřednictvím vytvoření obecných pokynů a zvážením výjimek z energetické daně;
- zajistit, aby se jako kritérium pro finanční programy EU, včetně programů „Marco Polo“ a „Mořské dálnice“ účinně uplatňoval nízkoe emisní provoz.

4.2.3. *Zemědělství*

Chov dobytka, odvětví prasat a drůbeže a používání minerálních hnojiv se podílejí na naprosté většině emisí amoniaku. Nedávná reforma Společné zemědělské politiky by měla přinést snížení emisí amoniaku ze zemědělských zdrojů, a to v důsledku: 1) odstranění vazby mezi finanční podporou a povinností chovat konkrétní počet zvířat; 2) odstranění pobídek k intenzifikaci, což bude mít za následek omezení používání minerálních hnojiv; a 3) zavedení povinného souladu se směrnicemi o životním prostředí coby podmínky pro plné poskytnutí přímých plateb. Další zlepšení se očekávají v důsledku účinného provedení některých směrnic o životním prostředí, jako např. směrnice o dusičnanech, směrnice o IPPC, směrnice o posuzování vlivu na životní prostředí a rámcové směrnice o vodě.

Tato zlepšení však nemusejí ke splnění cílů strategie stačit. Vzhledem k tomu, že dusík je jádrem několika problémů životního prostředí, bude Komise k nakládání s dusíkem dodržovat důsledný a integrovaný přístup²¹. Prioritu budou mít opatření a politiky snižování „nadměrného“ používání dusíku v zemědělství, přičemž tato opatření se zároveň budou zabývat dusičnany ve vodě, a omezování emisí amoniaku a oxidu dusného do ovzduší. Tyto politiky se zaměří na 1) obsah dusíku v krmivech; 2) nadměrné používání dusíku v hnojivech; a 3) podporu dalšího výzkumu dusíkového cyklu a jeho důsledků pro životní prostředí.

Za účelem dosažení souladu se stávajícími a novými emisními stropy pro amoniak po revizi směrnice NECD budou členské státy muset připravit plány a programy, kterými prokáží, jak tyto nové stropy dodrží. Splnění cílů omezení emisí může vyžadovat vytvoření vnitrostátních akčních plánů, včetně povinností použitelných na úrovni zemědělských podniků, které umožní, aby snižování emisí bylo rozfázováno na období zhruba deseti let po přijetí revidované směrnice NECD.

Současné nařízení o rozvoji venkova a návrhy Komise pro rozvoj venkova v letech 2007 – 2013 poskytují několik možností, jak problém emisí amoniaku ze zemědělských zdrojů řešit. Patří mezi ně opatření spojená s modernizací zemědělských podniků, plnění norem a agroenvironmentální opatření. Komise členské státy naléhavě žádá, aby tato opatření plně využily. Členské státy mohou zejména navrhnout agroenvironmentální režimy, které přesahují legislativní povinnosti a minimální požadavky na používání hnojiv v programech rozvoje venkova. Tato opatření by mohla rovněž přispět k účinnějšímu souladu s kodexem

²¹

V souladu s prohlášením 3. mezinárodní konference o dusíku, říjen 2004, Nanjing, Čína.

správné zemědělské praxe Úmluvy o dálkovém znečišťování ovzduší přecházejícím hranice států (CLRTAP)²².

4.2.4. *Strukturální fondy*

Strukturální fondy spolufinancují řadu opatření v členských státech a regionech, jež přispívají ke zlepšování kvality ovzduší. Návrh Komise na reformu politiky soudržnosti na léta 2007-2013²³ zahrnuje návrhy, které pomohou splnit cíle této strategie. Např. podpora udržitelných dopravních systémů, udržitelné a ekologičtější zásobování energií a obnovení a opětovné využití opuštěné půdy. Ochrana životního prostředí je začleněna do tří navržených cílů: konvergence, konkurenceschopnost a zaměstnanost a územní spolupráce. V rámci prvního cíle, který se zabývá znevýhodněnými regiony a zeměmi, se kvalita ovzduší zmiňuje v návrhu nařízení o Evropském fondu pro regionální rozvoj (EFRR)²⁴. Prioritou budoucí politiky soudržnosti je rovněž zajištění plného využívání ekologicky zaměřených inovací a technologií a zavedení systému řízení z hlediska životního prostředí do malých a středních podniků.

4.2.5. *Mezinárodní rozměr*

Protože regionální i světový příspěvek ke znečištění ovzduší v Evropě roste, musí Společenství pracovat na dosažení mezinárodního konsenzu v otázce významu znečištění této polokoule. Komise bude ve spolupráci s členskými státy v rámci úmluvy CLRTAP a společně se Spojenými státy americkými řídit novou pracovní skupinu pro otázku znečištění ovzduší na této polokouli. Komise rovněž zintenzivňuje spolupráci s Čínou v oblasti znečišťování ovzduší. EU bude rovněž nadále podporovat vědecké a monitorovací činnosti v rámci úmluvy.

5. DALŠÍ KROKY

5.1. **Hodnocení, přezkoumání a výzkum**

Tato strategie bude přezkoumána v roce 2010 a výsledky budou zohledněny v konečném hodnocení 6. EAP. Nadále bude pokračovat průběžné hodnocení politik za použití stávajících ukazatelů a dodaných informací. Posouzení bude zdokonaleno z hlediska připravenosti k přezkoumání.

Analýza, na níž je strategie založena, vychází z výzkumu Společenství v oblasti znečišťování ovzduší, včetně vlivů částic na zdraví, který probíhá v působnosti rámcových programů vědeckého a technického rozvoje²⁵. Strategie rovněž buduje ekonomicko-environmentální modely a nástroje, které využívají fondů Společenství pro vědecký a technický rozvoj²⁶.

²² Požadovaného podle přílohy IX Göteborgského protokolu CLRTAP.

²³ KOM(2004) 492.

²⁴ KOM(2004) 495, článek 4.

²⁵ Klastř CLEAR (<http://www.nilu.no/clear/>); Tematická síť INTEGAIRE (<http://www.integaire.org/>).

²⁶ Hodnocení zdraví z projektů ExternE a NewExt; makroekonomická analýza využívající všeobecný model equilibrium GEM-E3.

V nadcházejících letech bude potřeba provést rozsáhlejší výzkum zdrojů emisí, „atmosférické chemie“ a disperze znečišťujících látek a výzkum účinků znečištění ovzduší na zdraví a životní prostředí, včetně dlouhodobých evropských epidemiologických studií. Budeme muset rovněž zlepšit finanční hodnocení vlivů na ekosystémy a analýzu nákladů a rentabilitu skutečně prováděných opatření. To bude vyžadovat financování vědeckého a technického rozvoje ze strany EU, práci Společného výzkumného střediska Evropské komise a podporu členských států.

5.2. Konzultační opatření

V průběhu programu CAFE se uskutečnilo více než sto zasedání zúčastněných stran a dvouměsíční internetová konzultace veřejnosti na téma této strategie. Z 11 578 obdržených odpovědí přišlo přes 10 000 od soukromých osob. Respondenti dali jasně najevo potřebu lepší informovanosti veřejnosti, přání být před znečištěným ovzduším ochráněni a ochotu za omezení rizik zaplatit stejně jako za omezení rizik pro pitnou vodu.

Řídící skupina programu CAFE bude nadále působit jako hlavní fórum pro konzultace zúčastněných stran, současnou strukturu konzultačních skupin pro otázku znečišťování ovzduší však bude třeba časem upravit. Kromě toho byla v květnu 2005 zřízena pracovní skupina, jež bude nápomocna při technických pracích spojených s revizí směrnice NECD. Větší úlohu, pokud jde o problematiku provádění, a zejména monitorování a podávání zpráv, v ní patrně bude hrát Řídící výbor pro otázku znečištění ovzduší.

6. ZÁVĚR

Znečištění ovzduší postupně zhoršuje zdraví a kvalitu života občanů Evropské unie a poškozuje životní prostředí. Rozsah těchto účinků je příliš velký, aby je bylo možné ignorovat a nedělat kromě provádění stávajících právních předpisů nic není rozumné řešení. Tato strategie stanoví dlouhodobou perspektivu pro čistější vzduch v Evropě.